WWW.CSRSKABUL.COM

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی
د ستراتیژیکو او سیمه‌ییزو څېړنو مرکز

تحلیل هفته

شماره: ۶۵ (از ۲۳ الی ۳۰ حمل ۱۳۹۳ هـ ش)

این نشریه مجموعهٔ تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته‌وار است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار از آن استفاده نمایند.

په دې ګڼه کې لاندې مطلبونه لولئ:

آیا معتصم هم فدای صلح شد؟

- مقدمه ۳
- گفتگوهای صلح؛ و خواست کرزی از طالبان ۳
- اخراج ملاآغا جان معتصم از ترکیه ۴
- قضیهٔ ملامعتصم پاسخ به اقدام کرزی ۵

ACKU

پر ملکي وګړو د بمبارۍ وروستۍ پېښې څه پیغام درلود؟

- مقدمه ٦
- آیا د زورورو قاتلانو محاکمه شوني ده؟... ٦
- د ملکي وګړو وژنه د امریکا مهمه وسیله... ٨
- د امریکا د وژنو ستراتېژۍ د بدلون وړ ده؟.. ٩

ACKU

آیا معتصم هم فدای صلح شد؟

مقدمه

پس از ناپدید شدن ملا آغاجان معتصم یکی از مقام‌های پیشین حکومت طالبان در امارات متحدهٔ عربی، ، مقامات آن کشور باوجود تماس‌های مکرر حکومت افغانستان، از دادن معلومات در مورد سرنوشت وی، ابا می‌ورزیدند.

هرچند گزارش‌های رهایی ملا آغاجان معتصم نیز به نشر رسیده است، اما سوال در اینجاست که آغاجان معتصم چرا از ترکیه به دبی رفت؟ چرا در آنجا بازداشت گردید؟ و هدف راه اندازی این قضیه چیست؟ همین موضوع را وحید مژده تحلیلگر مسائل سیاسی تحلیل کرده است:

گفتگوهای صلح؛ و خواست کرزی از طالبان

تلاش در جهت صلح در افغانستان کاری نه تنها دشوار بلکه خطرناک است. چندی قبل زمانی که یکی از تحلیلگران سیاسی افغان جنرال غلام حسین هزاره مورد سوء قصد نافرجام قرار گرفت، یکبار دیگر مشخص شد که سخن از صلح گفتن حتی می‌تواند خطر جانی در قبال داشته باشد. جنرال هزاره همیشه روی مذاکره با مخالفین برای تحقق صلح در کشور تاکید داشت، اما شاید او هم نمی‌دانست که تا آیندهٔ نامعلوم برنامه‌ای برای صلح در این کشور وجود ندارد و سخن از صلح به میان آوردن، خلاف جریان آب شنا کردن است.

کشمکش میان رئیس جمهور کرزی و امریکا بر سر امضای قرارداد امنیتی نیز مشخص ساخت که در این بازار آشفته سیاست اگر سخنی خریدار داشته باشد، رجز جنگ است و کشتن و آویختن جسد دشمن به دروازه‌های شهر. امریکا برای تحقق نسبی این خواست رئیس جمهور کرزی که باید قبل از امضای قرارداد امنیتی، مذاکرات صلح با مخالفین آغاز گردد، از طریق کشورهای آلمان و قطر بار دیگر در صدد تماس با طالبان شد. امریکا پذیرفت که پنج تن از زندانیان طالب را از زندان گوانتانامو آزاد سازد و در مقابل طالبان نیز برای آزادی یک سرباز امریکائی اعلام آماده‌گی نمودند، اما ناگهان سخنگوی

ACKU

طالبان اعلام نمود که امارت اسلامی به دلیل (پیچیده گی‌های وضع سیاسی در افغانستان) مذاکره با امریکا را، بار دیگر به حالت تعلیق درآورده است. طالبان به این باور اند که امریکا از برنامۀ صلح بعنوان یک ابزار برای مقاصد جنگ طلبانه استفاده می کند.

شایعاتی وجود داشت که رئیس جمهور کرزی در تماس با طالبان از آنان خواسته بود تا با مذاکره با امریکا، زمینه را برای تحقق این شرط وی فراهم نکنند و وی را برای امضای قرارداد امنیتی تحت فشارهای بیشتر داخلی و خارجی قرار ندهند. طالبان نیز با درک این مسئله (که آنرا پیچیده گی‌های وضع سیاسی افغانستان) عنوان کردند، مذاکره با امریکا را بار دیگر به حالت تعلیق درآوردند.

اخراج ملاآغا جان معتصم از ترکیه

از جانب دیگر حکومت افغانستان هم مذاکراتی را در دبی با تعدادی از شخصیت‌های طالبان به رهبری آغا جان معتصم آغاز کرد که گفته شد در این مذاکرات، بعضی از وزرای سابق طالبان از جمله مولوی عبدالرقیب هم حضور داشته است. اندکی بعد و همزمان با آغاز مذاکرات شورای صلح با طالبان در دبی، مولوی عبدالرقیب در پیشاور ترور شد. حکومت افغانستان جسد وی را به تخار انتقال داد تا نشان دهد که وی از هواداران صلح با حکومت افغانستان بوده است، اما حقیقت این بود که مولوی عبدالرقیب مدتی قبل، از آغا جان جدا شده بود و در کنفرانس دبی هم اشتراک نداشت.

هرچند طالبان قتل مولوی عبدالرقیب را کار دشمنان دانستند اما بعضی‌ها به این باور اند که در داخل صف طالبان گروهی تندرو از فدائیان وجود دارند که هرگونه تماس با حکومت افغانستان را خیانت تلقی نموده و حاضر اند چنین کسانی را بکشند. حتی اگر این شخص، از مقامات عالیرتبۀ طالبان هم باشد.

گفته می‌شود که پاکستان در عقب این قتل‌ها قرار دارد، اما سوال اینجاست که اگر پاکستان با عناصر صلح طلب در صف طالبان افغان مشکل دارد، پس چرا ملاآغا جان معتصم را که زخمی شد و در حال مرگ بود، تداوی کرد و سپس به افغانستان فرستاد تا بعنوان یک طالب میانه رو، پیام آور صلح باشد؟

ملاآغا جان از کابل به ترکیه رفت و گفته شد که شاید دفتری برای طالبان در ترکیه گشایش یابد، اما دولت ترکیه به این کار تمایلی نداشت. کار ملا معتصم زمانی مشکل تر شد که طالبان سرنشینان یک هلی کوپتر را که در ازره ولایت لوگر نشست اضطراری کرده بود، دستگیر کردند که بیشتر آنان اتباع ترکیه بودند.

ACKU

طالبان در اندک مدت گروگان‌های ترکی را آزاد کردند که البته این کار بدون قیدوشرط نبود. طالبان در برابر آزادی آنان خواهان اخراج ملامعتصم از ترکیه شدند. ترکها هم به تدریج برای معتصم مشکل ایجاد کردند و از تمدید ویزهٔ خانواده اش خودداری نمودند.

از جانب دیگر سفر دوستان ملامعتصم از پاکستان به ترکیه نیز مشکل بود و خود وی نیز هربار برای ملاقات دوستانش مجبور بود تا به دبی سفر کند که به تدریج این سفرها طولانی تر شد.

در شرایطی که دولت افغانستان مدعی بود با طالبان در تماس است، ناپدید شدن ملا معتصم سروصدای زیادی برانگیخته است. اخباری هم بگوش می‌رسد که وی را در خانه‌اش در امارات تحت نظر قرار داده اند. با توجه به این حقیقت که معتصم در امارات خانه نداشت و همیشه در سفر به دبی، در هوتل‌های مجلل زنده‌گی می‌کرد، این خبر زیاد دقیق به نظر نمی‌رسد. البته ممکن است وی را در جائی تحت نظر قرار داده باشند.

قضیهٔ ملامعتصم پاسخ به اقدام کرزی

قرار گزارش‌ها تاکنون مقامات امنیتی امارات از اتهام وارده بر معتصم چیزی نگفته اند. اگر اتهام وی اقامت بدون مجوز در امارات باشد، طبق قوانین این کشور، چنین افراد زمانیکه از کشور خارج می‌شوند، به اندازهٔ مدتی که بدون مجوز سپری کرده‌اند، جریمهٔ نقدی می‌پردازند. در موارد خاص، اگر شخص متخلف دستگیر گردد، رد مرز شده و به کشور متبوعش فرستاده می‌شود و اگر قضیه جدی باشد، چنین شخصی دیگر نمی‌تواند به امارات سفر کند.

اما به نظر می‌رسد که قضیهٔ معتصم تخلف ساده از این دست نیست. با توجه به این حقیقت که دولت امارات تحت نفوذ امریکا قرار دارد، آیا این کار نوعی جواب به اقدام کرزی نیست که گفته می‌شود از طالبان خواسته بود تا مذاکره با امریکا را متوقف سازند؟

آیا معتصم در جریان ملاقات‌های خود در امارات با کسی ملاقات کرده که نام وی درلیست سیاه امریکا بوده است و به این ترتیب بهانه‌ای بدست امریکا داده تا از مقامات امنیتی امارات بخواهد که وی را دستگیر نمایند؟

این قضیه یکبار دیگر نشان می‌دهد که صلح در افغانستان لااقل تا آیندهٔ قابل پیشبینی، در دستور کار نیست و هرکسی که بخواهد در این راه گام بگذارد، گام در جادهٔ پرچالشی نهاده است و چنین خطراتی را باید به جان بخرد.

پر ملکي وګړو د بمبارۍ وروستۍ پېښې څه پيغام درلود؟

مقدمه

که څه هم په دې وروستيو کې پر ولسي وګړو د بهرنيو ځواکونو د بمباريو کچه راټيټه شوې ده؛ خو د تېرې سې شنبې په شپه (۱۳۹۳ لمريز کال د وري په ۲۶مه) يو ځل بيا په خوست ولايت کې د امريکايي ځواکونو په بمبارۍ کې مېرمنې او ماشومان ووژل شول.

د دغو بريدونو تر شا اهداف به کله پوره کېږي؟ امريکا به د خپلو اهدافو د ترلاسه کولو لپاره دا وسيله تر کومه کاروي؟ او آيا د دوی دا ستراتېژي به کله بدلېږي؟ د دغه راز بريدونو خبرونه تکراري شوي؛ خو د دغو بريدونو کيفيت ته په کتو سره، ډېرې پوښتنې بې ځوابه دي. همدا موضوع د سياسي چارو څارونکي حکمت الله ځلاند په خپل تحليل کې څېړلې ده:

آيا د زورورو قاتلانو محاکمه شونې ده؟

د بن په کنفرانس کې د انتقالي عدالت او د جنګي مجرمينو د محاکمې نارې وهل کېدې او د جنګي مجرمينو د محاکمې پلانونه طرحه کېدل؛ خو آيا هغه جرمونه چې په تېرو ديارلسو کلونو کې امريکايي ځواکونو په افغانستان کې وکړل، د محاکمې وړ نه دي؟ دا نړيوال مجرمين به څوک محاکمه کوي؟

ACKU

هر کله چې بې ګناه ولسي وګړو ته په بمبارېو کې مرګ ژوبله اوښتې یوازې په غندلو او په تېروتنه بللو اکتفا شوې. دا بمبارۍ او بریدونه تېروتنه بلل پر خپل ځای یو سپکاوی دی، ولې تېروتنه وبلل شي؟ اصلي موخې دې په ډاګه شي. آیا امریکایي ځواکونه په دې توګه د کابل حکومت ته یوازې دا ورفهموي، چې د هرڅه توان لري او دغو خپلسریو ته یې ځوک ځواب نه شي ویلای؟ او که نور اهداف یې هم تر شا پراته دي.

په تېرو شاوخوا دیارلسو کلونو کې د امریکایي او بهرنیو ځواکونو په هر قصدي برید کې، لسګونه او سلګونه بې ګناه او بې دفاع ولسي افغانان وژل شوي، چې دا چاره له تېرو څو کلونو راهیسې بیا د بې پیلوټه الوتکو له لارې هم دوام کوي.

د دې پوښتنې ځواب له چا سره نشته، چې هغه ځوک چې د بشري حقونو د خوندیتوب نارې سورې هم وهي، دارنګه زړه بوږنوونکي جنایتونه کوي؛ آیا یوه ورځ به د محاکمې مېز ته کېنول کېږي کنه؟ او ځوک به یې د انتقالي عدالت د پلي کولو او د نړیوالو جنګي مجرمینو په تور محاکمه کوي او کنه؟ یا دا چې د افغانانو وژنه هر چا ته جواز لري او وژل یې جنګي جرم نه بلل کېږي.

هرکله چې ورته جنایت کېږي، دا خو لاڅه چې قاتلین یې محاکمه شي، بلکې په ډېرو مواردو کې تشه بښنه هم نه غواړي او یوازې یوه تېروتنه وبلل شي. اوس افغانان هم داسې انګېري، بهرنیو ځواکونو ته د افغانانو وژل جواز لري او ځوک دا تمه نه لري، چې دا نړیوال زورواکان به یو وخت د دغو جنایتونو په تړاو د ځواب ویلو لپاره د محاکمې مېز ته کېنول کېږي. تر اوسه د هغو بې شمېره جنایتونو له ډلې، ایله د یوه جنایت د عاملینو په نمایندګۍ د رابرټ بېلز په نوم د یوه کس شکلي محاکمه شوې ده، چې د ۲۰ افغانانو د وژلو تور ورپورې و؛ خو یوازې په څو موده بند محکوم شو.

له بلې خوا د دغو جنایاتو په تړاو د ځینې سیمه ییزو افغان چارواکو او ځینې افغاني رسنیو غبرګون هم ډېر ځورونکی دی. هر کله چې دا ډول برید شوی، سیمه ییزو چارواکو یې په یو ډول د تحریف هڅه کړې ده. کله چې په ۱۳۹۰ کال کې امریکایي ځواکونو د کندهار ولایت په پنجوایي ولسوالۍ کې د شپې له خوا شاوخوا ۲۰ تنه ولسي وګړي په خپلو کورونو کې ووژل او بیا یې اور وراچاوه، نو په لومړي سر کې د کندهار ولایت چارواکو د پېښې د پټولو لپاره خندوونکې څرګندونې کولې.

د امریکایي ځواکونو د دارنګه کړنو پر وړاندې د ډېرو رسنیو چلند هم دې ته ورته دی. د تېر لمریز کال د کب میاشتې په ۱۵مه امریکایي ځواکونو په لوګر کې د ملي اردو پر هغه پوسته برید وکړ، چې مخکې بهرني ځواکونه پکې مېشت وو او پینځه تنه افغان سرتېري یې ووژل؛ خو ډېرو رسنیو حتی د هغې پېښې خبر هم خپور نه کړ.

دا ځل هم په خوست کې د امریکایي ځواکونو له خوا د استوګنې پر یوه کور د برید او مرګ ژوبلې خبر د خوست ځایي چاروا‌کو په یو ډول تحریفاوه او ویې ویل، چې د امریکایي ځواکونو په پوځي تمریناتو کې دا مرګ ژوبله اوښتې ده. مګر دا هغه څه دي چې بهرني ځواکونه یې د خپل پلان له مخې ترسره کوي او وخت ناوخت په دا ډول بریدونو سره بېلابېل پیغامونه لېږدوي.

د ملکي وګړو وژنه د امریکا مهمه وسیله

کله چې په جګړه کې ولسي وګړو ته مرګ ژوبله اوړي، نو لامل یې مشخص وي؛ خو د استوګنې پر سیمو او ملکي وګړو له کوم مشخص لامل پرته بمباري او بریدونه بیا نور پیغامونه له ځان سره لري. ظاهراً دا ډول پېښې تېروتنه بلل کېږي؛ خو هېڅ منطق دا نه مني چې پر لسګونو او سلګونو بې وسلې کسانو بیا بیا او له ګڼو اعتراضونو سره سره بمباري وشي او هغه دې تېروتنه وي. په تېرو کلونو کې پر بې ګناه ولسي وګړو د امریکایي ځواکونو د بریدونو دوام څرګنده کړه، چې د امریکا د سیاسي غوښتنو د تحمیلولو، یوه وسیله هم د ولسي وګړو وژل دي.

کابو درې میاشتې وړاندې کله چې ولسمشر کرزي د امنیتي تړون له لاسلیک کولو ډډه وکړه، امریکایي ځواکونو د پروان ولایت په سیاه ګرد ولسوالۍ کې د ملکي وګړو پر کورونو بمباري وکړه او تر شلو زیاتو ملکي وګړو ته یې مرګ ژوبله واړوله. شواهدو وښوده چې هغه برید په یو ډول د ښاغلي کرزي د دریځ ځواب وبلل شو.

له کومې نېټې چې بهرني ځواکونه افغانستان ته راغلي دي، د اروزګان په دهراوود ولسوالۍ کې د واده پر مراسمو له بمبارۍ رانیولې تر نن ورځې پورې د دغو بریدونو کیفیت حیرانوونکی دی او کله ناکله دا هدفي بمبارۍ حتی د افغان ځواکونو پر پوستو هم شوې دي.

په اوسني وخت کې هم د افغانستان شرایط په حساس پړاو کې دي، د نوي ولسمشر په ټاکلو کې د امریکا د ګټو خوندیتوب، د راتلونکي ولسمشر له خوا له امریکا سره د امنیتي تړون لاسلیک او داسې نور موضوعات، چې په راتلونکې کې به د امریکا د غوښتنو د نه منل کېدلو په صورت کې له دې وسیلې کار اخلي.

د افغانستان د ولسمشرۍ له ټاکنو یوازې څو ورځې وروسته دارنګه برید او په دغو حساسو شرایطو کې د امریکایانو له خوا دا ډول کړنې دا پیغام هم له ځان سره لري، چې که په راتلونکې کې په افغانستان کې هر ډول حکومت واکمن

ACKU

وي، د دوی پر اهدافو به هېڅ اغېز ونه لري او په خپلسري ډول به د خپلو اهدافو د ترلاسه کولو لپاره ټولو خپلسریو ته دوام ورکوي.

دا چې په تکراري ډول وخت ناوخت دا بریدونه کېږي، د افغانستان د ولسمشر هغې غوښتنې ته د "نه" ځواب وایي، چې بار بار یې د افغانانو پر کورونو د عملیاتو د بندولو لپاره کړې او په هېواد کې د سولې او روغې جوړې په لار کې، د امریکا له خوا د رښتیني ګام اوچول غواړي.

له بلې خوا امریکا د ترهګرۍ په نوم افسانې سره غواړي، چې په سیمه کې خپل استعماري پلانونه تضمین کړي او افغانان د خپلو غوښتنو منلو ته اړباسي. د دوی هدف، د زور له لارې د نوي او مډرن ښکېلاک، چې په نوو لارو چارو پلی کېږي، په سیمه کې تطبیقول دي.

آیا د امریکا د وژنو ستراتېژي د بدلون وړ ده؟

د افغانو پر کورونو د امریکایي ځواکونو د عملیاتو په تړاو په تېره په وروستیو کلونو کې په پرله پسې ډول ولسمشر کرزي جدي غبرګون ښودلی او هغه یې د افغانستان او امریکا د ټولو دوه اړخیزو موافقو خلاف بللي دي او بالاخره یې همدا شرط د امنیتي تړون د لاسلیک په اړه هم امریکا ته کېښود.

د ولسمشر کرزي دغه دریځ تر یوه بریده د دغه راز بریدونو په راکمولو کې اغېزناک و؛ خو د امریکایي لوري له دریځونو تل دا روښانه شوې، چې د افغان وژنې د لړۍ درولو هوډ نه لري.

د امنیتي تړون د لاسلیک په اړه د مشورې لپاره رابلل شوې لویې جرګې تر پرانېستې وړاندې د امریکا ولسمشر بارک اوباما، حامد کرزي ته په رااستولي لیک کې ویلي وو، چې امریکایي ځواکونه به نور د افغانانو پر کورونو عملیات نه کوي؛ خو د اوباما په لیک کې دا قید هم راغلی و، چې فوق العاده حالتونه به استثنا وي. دا قید د ملکي وګړو پر کورونو د عملیاتو د دوام په معنا و او هرکله به چې دوی د استوګنې پر سیمو بمباري یا عملیات کوي، نو استثنایي حالت به یې بولي.

د دې ترځنګ کوم متن چې د امنیتي تړون لپاره هم چمتو شوی و، د تړون له لاسلیک وروسته امریکایي ځواکونو ته د دغه تړون د دویمې مادې له مخې د عملیاتو د دوام اجازه ورکړل شوې وه. همدا اندېښنه مشورتي لویې جرګې ته حامد کرزي په خبرو کې هم راڅرګنده شوه، نوموړي وویل: «امریکایانو په تېره لسیزه کې زموږ د تمې خلاف، د افغانستان د

ملت پر ضد فعالیتونه ترسره کړل؛ بې ګناه وګړي یې ووژل، د خلکو کورونو ته ننوتل. زه پر دغو کارونو راضي نه وم؛ خو اوس که د دغه تړون له لاسلیک وروسته هم دغسې کارونه تکرارېږي، معنا به یې دا وي، چې زه هم د هغوی دا کارونه تاییدوم.» دا هغه څه دي، چې په ځرګنده دا پیغام لېږدوي، چې که امنیتي تړون لاسلیک شي هم، افغانان به د امریکایي ځواکونو له هدفي بمباریو هېڅکله هم خوندي نه وي.

په تېرو کلونو کې د امریکایانو د ژمنو او عمل تر منځ تل توپیر موجود و او د هغوی د ځواکونو بریدونو تل دا په ډاګه کړې، چې دوی د افغانستان د خلکو خوندیتوب او د افغان چارواکو پرېکړو او غوښتنو ته هېڅ ارزښت هم نه ورکوي.

که امریکایي ځواکونه د دوی پلان ته په کتو سره په افغانستان کې د جګړې بڼه هم بدله کړي او په لویو اډو کې مېشت شي، افغانان به د دوی له دغو هدفي بریدونو کله هم خوندي نه شي او وخت ناوخت به د خپلو اهدافو د پلي کولو لپاره له دې وسیلې کار اخلي. دا خبره روښانه ده، چې تر کومه چې امریکایي ځواکونه په افغانستان کې مېشت وي، په هېڅ صورت هم پر ملکي وګړو د دوی د بریدونو د بندېدلو تمه نه شي کېدای. پای

ACKU